

EL AAIÚN

STÄNDIG INTIFADA

Hur ter sig vardagen för de västsaharier som lever under ockupation? För att få ökad kunskap om detta tog sig Anna Widoff och Jan Strömdahl köksvägen in i det av marockansk polis och militär hårt bevakade landet. Här berättar de från sina möten i El Aaiún.

Efter en veckas jakt efter västsahariska spår i Senegal och Mauretanien och några dagar i den hårt marockaniserade hamnstaden Dakhla är vi äntligen på väg in i den västsahariska huvudstaden. Bussen tar en hel natt. Kontroller möter vid varje stad på vägen. De vet precis var i bussen vi sitter och frågar enbart oss: pass och yrke? Vi är de enda utlänningarna.

Efter att ha kontrollerat att inga poliser följer oss möts vi innan gryningen av Fatma Amidan som bjudit in oss. Vi får hos henne också tillfälle att träffa stora delar av den västsahariska motståndsrörelsen. Förutom husets tak är vi instängda i lägenheten. Att röra sig fritt i staden är inte möjligt. När vi försöker en gång i sällskap av några västsaharier blir vi förföljda av poliser i skinnjacka och jeans – i bil och på motorcykel. De håller sig i allmänhet på avstånd men när vi besöker de gator och kvarter där demonstrationerna brukar äga rum och där den västsahariska graffitin noggrant tvättats bort kommer de provokativt nära, kastar sig sen ur bilen, är aggressiva och filmar oss närgånget. Två av våra medföljande västsaharier blir också misshandlade.

Till skillnad från situationen i Dakhla verkar den västsahariska motståndsrörelsen öppet och ogenerat. Detta började med den s.k. intifadan 2005; dessförinnan var det mera som i Dakhla. I El Aaiún är i stort sett alla med, även barnen, och här är också kvinnorna i hög grad drivande i motståndet mot repression och ockupation. Fatma är en av dessa kvinnor som envist kämpar mot Marockos ockupation och för sitt folks frihet. En annan är hennes vän Mahfouda Lefkir som outtröttligt står i demonstrationernas mitt. Månad efter månad. Är efter år.

Västsaharierna får dock betala ett högt pris för sin öppenhet och sitt mod. Polisen gör ständigt razzior, pucklar på eller fängslar västsaharier, anklagar dem för våld mot tjänsteman etc. En vanlig modell är att ta in ett offer, förhöra, misshandla eller torte-

De smala gatorna i den centrala västsahariska stadsdel där Fatma Amidan har sitt hus har inga namn. Alla känner alla – men det gör den marockanska polisen också.

Nedan. Fatma Amidan upplät sitt hem i tre dagar för möten med olika representanter för det västsahariska motståndet. Efter vår avresa fick hon dörr och fönster krossade av polisen.

ra samt köra offret med bil några kilometer ut i öknen för att sedan dumpa vid vägkanten. Vid de fredliga demonstrationer som västsaharierna ordnar minst en gång i månaden ingriper både polis och marockansk mobb med påkar och batonger. De gör ingen skillnad på män, kvinnor eller barn och vid en sådan demonstration i november fick 8-åriga Labat El Mousaoui tänderna utslagna. Nu behöver han opereras för att bli återställd men en operation kostar mycket pengar. Den värsta misshandeln brukar dock inte förekomma synligt på gatan för polisen vet att de filmas och att filmerna snabbt sprids på nätet. Därför genomförs de allvarligaste angreppen i det fördolda, i byggnader, gränder och på polisstationer.

Hathra Aram fick högra ögat förstört på gatan under en vanlig demonstration. För att ha en chans att besöka henne i det provisorium där hon bor med sina fem barn måste

Lefkir oum Lakhout med dottern Fatma, 17 år och sonen Labat, 8 år.

Anna förklarar sig till väst-sahariska och kame-rorna smugglas dit en annan väg.

Hathra berättar:

– Sedan 1975 har den marockanska invasionen i vårt land varit brutal. Den så kallade Gröna marschen kallar vi den Svarta eftersom de marockanska soldaterna har använt extremt våld mot väst-saharier. De invaderade väst-sahariska hus, dödade människor, stal deras egendomar. Det var folkmord och människor i massgravar.

– Min mamma Ben Isa Khadijatou, var en av de första väst-sahariska kvinnor som greps. Hon var gravid när hon arresterades i Svarta fängelset i El Aaiún. Min bror som föddes i fängelset sköts ihjäl. De tvingade henne att säga ”Leve kung Hassan den andre”. Vi hade ett väldigt svårt liv och blev hemlösa när vår mor arresterades och far försvann. Men det gällde inte bara oss; hela det väst-sahariska folket har fått utstå samma slags illdåd.

– Det väst-sahariska folket har ingen nytta av exploateringen av naturresurserna i landet, fisk, fosfat, mineraler, sand. Människor har gjorts fattiga för att lättare kunna kontrolleras. Vi har inga mänskliga rättigheter här. Det är inte bara jag som har drabbats av kränkningar. Alla väst-saharier som säger sin mening kallas omedelbart separatis-ter och utsätts för våld.

– På grund av våra aktioner för frihet hämnas man på våra barn. Jag bor med mina barn på en plats som inte är människovärdig, men det kommer inte att stoppa mig. Det stärker och utmanar mig. Väst-saharier som demonstrerar på gatorna och kräver sina rättigheter blir misshandlade – även om de är gamla eller kvinnor. Det finns ingen frihet.

– Vi kräver att FN:s uppdrag också ska gälla mänskliga rättigheter. Vi kräver internationella påtryckningar på Marocko och att det väst-sahariska folket skyddas.

– Allt det som vi går igenom kommer inte att bryta ner oss. Det kommer istället att driva oss framåt i kampen för våra rättigheter. Vi dör hellre som martyrer än som fegisar!

För närvarande sitter 72 väst-sahariska politiska fångar i sex olika fängelser, de flesta i Marocko, långt ifrån vänner och anhöriga. Den största gruppen är de 25 som dömdes i en militärrättegång till långa straff efter den brutala rivningen av Gdeim Izik på hösten 2010 då uppskattningsvis 20 000 väst-saharier lyckades sätta upp ett tältläger ute i öknen en halvmil från El Aaiún som protest mot repression och naturresursstölder. De marockanska myndigheterna kände sig först tvungna att förhandla med representanter för lägret men den 10 oktober i gryningen gick man in med stora polis- och militärstyrkor och förstörde hela tältlägret med

Överst. Sidi Essbaai Salek är fängslad sedan februari för att han berättar vad som pågår i det stängda landet. **Mittan.** Aktivist Mahfouda Lefkir med barnen Muhammed, 4 år och Mohaida, 11 år. **Nederst.** En del av den väst-sahariska motståndgruppen på taket till Fatma Amidans hus.

hjälp av vattenkanoner och eld. Fortfarande är det oklart hur många som dödades och skadades. Marockanerna försökte hindra all insyn från media.

De senaste fängslandena drabbade två av de journalister vi träffade och som hjälpte oss med material och översättningar, Sidi Essbaai Salek och Bouamoud Bachir. De fängslades i södra Marocko den 11 februari när de tillsammans med ytterligare två journalister hade bevakat frigivningen av en politisk fånge i Tiznit. De stoppades i en poliskontroll och anklagades sedan för det vanliga – förolämpning av tjänsteman. Efter en snabb och summarisk rättegång fick de 4–5 månaders fängelse och sitter nu tystade och oskadliggjorda i Tiznit. Enligt uppgift har de utsatts för tortyr.

Inte nog med att väst-sahariska journalister har det svårt på hemmaplan. När vi försöker få BBC Arabic och svenska journalister att intressera sig för deras sak är det väldigt svårt. Ändå beror fängslandet troligen på att de förmedlat en del av sanningen om vad som pågår i Västsahara till omvärlden. Sidi hade bland annat nyligen gjort ett reportage för BBC Arabic om droghandel i Marocko med anknytning till Makhzen, makteliten runt kungen. Istället får vi höra att riksdagens talman med en delegation samma dag besökt Marocko och träffat Corcas, dvs väst-sahariska överlöpare. Vid samma tidpunkt fick Fatma ytterdörr och fönster sönderslagna av polisen.

Eftersom Marocko har förbjudit den väst-sahariska flaggan är det särskilt intressant att visa den i demonstrationer och graffiti. Detta för att påvisa sina rättigheter även om ockupationsmakten har tillskansat sig rättsapparaten. Det är därför man också valt att verka öppet på olika sätt. Det viktigaste kravet från väst-sahariernas sida är, som Hathra säger, att FN-styrkan MINURSO får ett utvidgat mandat att övervaka brott mot mänskliga rättigheter och skydda de väst-saharier som utsätts för brotten. Alla vi träffar är överens: ”Vi är övertygade om att vi inte kan stoppas. Vi ska nå vårt oberoende!”

Vi lämnar El Aaiún och tar bussen till Marrakech. Den krockar och blir stående i öknen nära den osynliga gränsen mellan Västsahara och Marocko. Just norr om den stora vindkraftpark som Siemens har investerat i. Vi blir sedan närgånget muddrade av gränspoliserna på flygplatsen. De behåller en del dokument och bilder. Men vi har nogsett till att ha gömda kopior på allt. Deras sista fråga hinner vi inte besvara: Är deras kamp verkligen värd det här?

Text: Jan Strömdahl och Anna Widoff
Bild: Anna Widoff

Hathra Aram är en av de drivande i kampen mot ockupationen. 2013 fick hon ögat förstört vid en demonstration. Nu bor hon med sina fem barn i ett rum utan kök eller toalett. Här med minsta sonen Thawri Sahraoui, 1 1/2 år. **Till vänster:** Hathra Aram efter misshandeln (Bild: Anonym)

